

U S T A W A

z dnia 9 marca 1949 r.

o kontroli państwowej.

I. PRZEPISY OGÓLNE.

Art. 1. 1. Najwyższa Izba Kontroli wykonuje kontrolę państwową, polegającą na badaniu z punktu widzenia zgodności z wytycznymi polityki państwowej i planami gospodarczymi, a także pod względem finansowym, gospodarczym oraz organizacyjno - administracyjnym działalności naczelnych władz i instytucji w dziedzinie administracji publicznej i gospodarki narodowej, koordynuje działalność organów kontroli wewnętrznej (resortowej) z działalnością organów kontroli społecznej rad narodowych oraz dokonuje czynności kontrolnych, zleconych przez Radę Państwa — stosownie do przepisów niniejszej ustawy.

2. Najwyższa Izba Kontroli może w razie potrzeby oraz dorywczo dokonywać również kontroli działalności organów, podległych naczelnym władzom w dziedzinie administracji publicznej i gospodarki narodowej.

Art. 2. Najwyższa Izba Kontroli jest organem od Rządu niezależnym i podlega bezpośrednio Radzie Państwa.

Art. 3. Rada Państwa czuwa nad prawidłowym wykonywaniem zadań kontroli państwowej przez Najwyższą Izbę Kontroli.

Art. 4. 1. Rada Państwa może zlecić Najwyższej Izbie Kontroli jednorazowe lub stałe kontrolowanie:

- 1) wszystkich lub niektórych jednostek samorządowych,

- 2) wszystkich lub niektórych związków i instytucji, korzystających z pomocy Państwa albo wykonujących czynności zlecone w zakresie administracji publicznej i gospodarstwa narodowego.

2. Do kontroli zleconej, w myśl ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy niniejszej ustawy, jeżeli Rada Państwa nie postanowi inaczej.

Art. 5. 1. Rada Państwa może zlecić Najwyższej Izbie Kontroli wykonywanie w imieniu Rady Państwa nadzoru nad radami nadzoru społecznego w przedsiębiorstwach państwowych.

2. Rada Państwa na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, przedstawiony w porozumieniu z właściwymi ministrami, określi zakres i sposób wykonywania zleconego nadzoru.

Art. 6. Rada Państwa może w każdym czasie zlecić Najwyższej Izbie Kontroli dokonanie określonych aktów kontroli, może żądać składania sprawozdań oraz udzielać innych wiążących wskazówek i instrukcji w zakresie działania Najwyższej Izby Kontroli.

II. ORGANIZACJA NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI.

Art. 7. Sejm wybiera i odwołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 8. Prezes Najwyższej Izby Kontroli stoi na czele Najwyższej Izby Kontroli, kieruje jej działalnością.

ścią i odpowiada przed Sejmem za sprawowanie swego urzędu oraz za podległych mu urzędników.

Art. 9. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli bierze osobiście lub przez swego przedstawiciela udział w obradach Sejmu i ma prawo zabierania głosu we wszystkich sprawach, związanych ze sprawozdaniem z działalności Rządu i zamknięciem rachunków państwowych.

2. Na żądanie Sejmu Prezes Najwyższej Izby Kontroli udziela informacji i wyjaśnień.

Art. 10. 1. W zarządzeniu Najwyższą Izbą Kontroli współdziałają z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli wiceprezesa jako jego zastępcy.

2. Rada Państwa mianuje i odwołuje na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli wiceprezesów Najwyższej Izby Kontroli w liczbie trzech.

Art. 11. Prezes i wiceprezesa tworzą pod przewodnictwem Prezesa kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 12. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli:

- a) uchwała sprawozdanie Najwyższej Izby Kontroli o zamknięciach rachunków państwowych z wnioskiem w przedmiocie absolutorium dla Rządu,
- b) uchwała sprawozdania z czynności Najwyższej Izby Kontroli w ubiegłym roku budżetowym,
- c) uchwała sprawozdania Najwyższej Izby Kontroli z czynności, zleconych przez Radę Państwa (art. 4—6),
- d) uchwała sprawozdania, składane Radzie Państwa na jej żądanie na mocy art. 42,
- e) uchwała okresowe plany działalności Najwyższej Izby Kontroli,
- f) uchwała ogólne zasady kontroli państwowej, instrukcje, przewidziane w art. 24 ust. 3 i 4 i w art. 39, oraz wnioski w sprawie składania zamknięć rachunkowych i sprawozdań, wymienionych w art. 37 i 38,
- g) uchwała wnioski w sprawie statutu organizacyjnego (art. 16),
- h) podejmuje postanowienia w sprawie przepisów rachunkowo-kasowych i zasad kontroli wewnętrznej (art. 35 i 36),
- i) rozpatruje odwołania od postanowień organów kontroli pierwszej instancji (art. 30),
- j) rozpatruje wszystkie inne sprawy, poddane jej obradom przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 13. 1. Do ważności uchwał kolegium wymagana jest obecność co najmniej trzech członków.

2. Uchwały zapadają większością głosów; w razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może odwołać się do Rady Państwa od uchwał kolegium, zapadłych wbrew jego głosowi.

4. Kolegium ma prawo zapraszać biegłych oraz wzywać reprezentantów władz państwowych i innych

jednostek kontrolowanych dla udzielania wyjaśnień i informacji.

Art. 14. 1. Rada Państwa rozpatruje sprawozdania Najwyższej Izby Kontroli.

2. Po rozpatrzeniu przez Radę Państwa Prezes Najwyższej Izby Kontroli kieruje sprawozdania, wymienione w art. 12 pkt a) i b), do Sejmu i przesyła je w odpisie Rządowi.

3. Rada Państwa zatwierdza plany działalności Najwyższej Izby Kontroli i ogólne zasady kontroli państwowej.

Art. 15. W skład Najwyższej Izby Kontroli wchodzi departamenty i delegatury miejscowe.

Art. 16. Statut organizacyjny, wydany przez Radę Państwa na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, uchwalony przez kolegium Najwyższej Izby Kontroli, określa wewnętrzną organizację Najwyższej Izby Kontroli, a w szczególności podział na departamenty, siedziby delegatur miejscowych, zakres i sposób działania organów Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 17. 1. Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli mianuje dyrektorów departamentów i szefów delegatur miejscowych.

2. Dyrektorzy departamentów i szefowie delegatur miejscowych mogą być odwołani tylko przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli za zgodą Rady Państwa.

Art. 18. Prezes Najwyższej Izby Kontroli mianuje urzędników Najwyższej Izby Kontroli, poza wymienionymi w art. 17.

Art. 19. Do urzędników Najwyższej Izby Kontroli stosuje się przepisy o państwowej służbie cywilnej, jeżeli niniejsza ustawa lub przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 20. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesa i urzędnicy nie mogą równocześnie zajmować innych urzędów ani uczestniczyć w organach przedsiębiorstw państwowych i samorządowych.

2. Z pracą w Najwyższej Izbie Kontroli (ust. 1) wolno łączyć stanowisko profesora, docenta lub wykładowcy szkół wyższych. Na inne zajęcia uboczne, jeżeli nie są połączone z uszczerbkiem dla służby, może udzielić zezwolenia Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 21. Rada Państwa jest instancją dyscyplinarną dla wiceprezesów.

Art. 22. Urzędnicy Najwyższej Izby Kontroli mogą być pociągani do odpowiedzialności karnej z powodu swych czynności służbowych tylko za zgodą Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 23. Urzędnicy Najwyższej Izby Kontroli obowiązani są zachować w tajemnicy służbowej wszystkie wiadomości, które stały się im znane w związku z czynnościami służbowymi.

III. SPOSÓB WYKONYWANIA KONTROLI.

Art. 24. 1. Najwyższa Izba Kontroli czuwa nad przestrzeganiem legalności, rzetelności, gospodarności i celowości w działalności finansowej, gospodarczej i organizacyjno - administracyjnej kontrolowanych jednostek oraz nad jej zgodnością z ustalonymi wytycznymi polityki państwowej i planami gospodarczymi.

2. Najwyższa Izba Kontroli prowadzi kontrolę planową, systematyczną i dorywczą oraz dokonuje kontroli wstępnej, faktycznej i następnej.

3. Szczegółowy zakres kontroli wstępnej ustala instrukcja, uchwalona przez Radę Państwa na wniosek kolegium Najwyższej Izby Kontroli, uzgodniony z Prezesem Rady Ministrów.

4. Szczegółowe przepisy o sposobie wykonywania kontroli państwowej przez organy Najwyższej Izby Kontroli zawiera instrukcja, uchwalona przez kolegium Najwyższej Izby Kontroli i zatwierdzona przez Radę Państwa.

Art. 25. 1. Organy Najwyższej Izby Kontroli mają prawo wstępu do jednostek kontrolowanych oraz wglądu do wszelkich przedmiotów majątkowych, ksiąg, rejestrów, akt i dokumentów.

2. Przedstawiciele jednostek kontrolowanych obowiązani są udzielać organom kontroli wszelkich wyjaśnień ustnych i pisemnych.

3. Organy Najwyższej Izby Kontroli mają prawo wzywania i przesłuchiwania świadków, biegłych i osób interesowanych w myśl przepisów o postępowaniu administracyjnym.

Art. 26. 1. Instrukcja Rady Państwa określi zakres i sposób współdziałania Najwyższej Izby Kontroli z organami kontroli społecznej rad narodowych, z radami nadzoru społecznego, radami zakładowymi i Komisją Specjalną do walki z nadużyciami i szkodnictwem gospodarczym.

2. Zasady koordynowania kontroli wewnętrznej (resortowej) przez Najwyższą Izbę Kontroli oraz współpracy kontroli wewnętrznej z kontrolą państwową — określają uchwały Rady Państwa i Rządu.

Art. 27. 1. Organami kontroli są: Prezes Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesi, dyrektorzy departamentów i szefowie delegatur miejscowych.

2. Organy kontroli przeprowadzają kontrolę osobiście lub przez urzędników Najwyższej Izby Kontroli, działających na podstawie każdorazowo otrzymanych pisemnych upoważnień.

IV. WYNIKI KONTROLI.

Art. 28. 1. Organy kontroli Najwyższej Izby Kontroli przedstawiają spostrzeżenia, uwagi i wnioski właściwym władzom zwierzchnim i nadzorczym nad jednostką kontrolowaną. W przypadkach nie cierpiących zwłoki wnioski, uwagi i spostrzeżenia mogą być kierowane do jednostki kontrolowanej z równoczesnym przesłaniem ich w odpisie do władzy zwierzchniej lub nadzorczej nad jednostką kontrolowaną.

2. Jednostki kontrolowane lub ich władze zwierzchnie i nadzorcze zawiadamiają Najwyższą Izbę Kontroli w terminie miesięcznym o przyjęciu wniosków i ich wykonaniu albo też o przyczynach niewykonania.

Art. 29. 1. W razie stwierdzenia uchybień przeciwko przepisom finansowym lub zarządzeniom właściwych władz w sprawach gospodarczych organ kontroli (art. 27 ust. 1), właściwy w myśl statutu organizacyjnego, wydaje odpowiednie postanowienie.

2. Postanowienie określa stwierdzone uchybienie i wskazuje sposób jego usunięcia.

3. Postanowienie doręcza się organom kierowniczym jednostki kontrolowanej, a w odpisie — właściwemu ministrowi.

Art. 30. 1. Na postanowienia, wydane w myśl art. 29, służy w terminie dni czterdziestu od daty doręczenia odwołanie do kolegium Najwyższej Izby Kontroli, które rozstrzyga ostatecznie.

2. Wnieście odwołania nie wstrzymuje wykonania postanowienia, chyba że Prezes Najwyższej Izby Kontroli zarządzi wstrzymanie wykonania.

3. Postanowienie ma charakter wiążący.

Art. 31. Rada Państwa może w trybie nadzoru uchylić lub zmienić postanowienie organów kontroli (art. 27 ust. 1) lub kolegium Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 32. W razie ujawnienia wykroczenia służbowego albo przestępstwa organ kontroli (art. 27) przekazuje sprawę rzecznikowi dyscyplinarnemu lub organowi powołanemu do ścigania przestępstw i zawiadamia o tym władze zwierzchnie lub nadzorcze jednostki kontrolowanej.

Art. 33. 1. W razie stwierdzenia nadużyć finansowych lub gospodarczych przeprowadzający kontrolę winien wydać doraźne zarządzenia w celu zabezpieczenia majątku i dowodów oraz zapobieżenia dalszej szkodzi, a właściwy organ kontroli (art. 27) może żądać natychmiastowego zawieszenia w czynnościach osoby, która dopuściła się nadużyć lub jest za nie odpowiedzialna.

2. O zarządzeniach, przewidzianych w ust. 1, zawiadamia się władzę zwierzchnią i nadzorczą bądź kierownika jednostki kontrolowanej oraz Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 34. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może zarządzić przesłanie do wiadomości Prezydentowi Rzeczypospolitej, Radzie Państwa, Rządowi lub właściwemu ministrowi odpisów spostrzeżeń, wniosków, uwag, postanowień i zarządzeń, wymienionych w art. 28 — 33.

V. PRZEPISY RACHUNKOWO-KASOWE I KONTROLA WEWNĘTRZNA.

Art. 35. Przepisy rachunkowo-kasowe dla władz i urzędów państwowych mogą być wydawane tylko w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli.

Art. 36. 1. Przepisy o kontroli wewnętrznej (resortowej) mogą być wydawane przez właściwych ministrów tylko w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli.

2. Przepisy te będą określały zakres i sposób współdziałania organów kontroli wewnętrznej (resortowej) z Najwyższą Izbą Kontroli.

VI. ZAMKNIĘCIA RACHUNKOWE I SPRAWOZDANIA.

Art. 37. 1. Władze asygnujące naczelne przesyłają Najwyższej Izbie Kontroli zamknięcia rachunkowe, uzgodnione z centralną księgowością Ministerstwa Skarbu oraz sprawozdania z działalności finansowo-gospodarczej.

2. Rada Państwa na wniosek kolegium Najwyższej Izby Kontroli, uzgodniony z Prezesem Rady Ministrów, ustali terminy składania tych zamknięć i sprawozdań, ich szczegółową formę oraz zakres niezbędnej dokumentacji.

Art. 38. Przepis art. 37 stosuje się odpowiednio do centralnych zarządów oraz przedsiębiorstw bezpośrednio podległych władzom naczelnym. Zamknięcia rachunkowe winny być zatwierdzone przez właściwą władzę naczelną.

Art. 39. Instrukcja Rady Państwa, wydana na wniosek kolegium Najwyższej Izby Kontroli, uzgodniona z Prezesem Rady Ministrów, ustali, jakie władze asygnujące I i II instancji oraz inne jednostki kontrolowane mają składać zamknięcia rachunkowe i sprawozdania delegaturom miejscowym Najwyższej Izby Kontroli, i określi terminy składania.

Art. 40. Sprawozdanie Najwyższej Izby Kontroli o zamknięciach rachunków państwowych z wnioskiem w przedmiocie absolutorium dla Rządu winno być przedstawione Radzie Państwa (art. 14) w ciągu sześciu miesięcy od otrzymania przez Najwyższą Izbę Kontroli zamknięć od Rządu.

Art. 41. Sprawozdanie z czynności Najwyższej Izby Kontroli w ubiegłym roku budżetowym winno być przedstawione Radzie Państwa najpóźniej w sześć miesięcy po upływie roku budżetowego.

Art. 42. W przypadkach szczególnej wagi lub niecierpiących zwłoki Najwyższa Izba Kontroli przedstawia Radzie Państwa sprawozdania i wnioski z poszczególnych wyników kontroli.

VII. PRZEPISY BUDŻETOWE.

Art. 43. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli uzgadnia corocznie preliminarz budżetowy Najwyższej Izby Kontroli z Ministrem Skarbu, a w braku porozumienia preliminarz ustala Rada Państwa.

2. Kontrola wykonania budżetu Najwyższej Izby Kontroli należy do Rady Państwa i Sejmu.

VIII. PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Art. 44. Najwyższa Izba Kontroli przejmuje agendy Biura Kontroli, utworzonego na podstawie art. 16 ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 3, poz. 26) oraz majątek Skarbu Państwa, użytkowany dotychczas przez Biuro Kontroli przy Radzie Państwa.

Art. 45. 1. Rząd przedłoży Najwyższej Izbie Kontroli najpóźniej do 31 października 1949 r. zamknięcia rachunków państwowych za okres do 31 grudnia 1946 r.

2. Najwyższa Izba Kontroli uchwali sprawozdanie i wniosek w przedmiocie absolutorium dla Rządu (art. 40) i przedstawi Radzie Państwa w terminie, ustalonym przez Radę Państwa tak, aby sprawozdanie i wniosek mogły być rozpatrzone przez Sejm na sesji wiosennej 1950 r.

IX. PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 46. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uchyla się ustawę z dnia 3 czerwca 1921 r. o kontroli państwowej (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 314) i traci moc obowiązującą art. 16 ustawy z dnia 11 września 1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 3, poz. 26).

Art. 47. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Radzie Państwa, Prezesowi Rady Ministrów, Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli i wszystkim ministrom.

Art. 48. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Prezes Najwyższej Izby Kontroli: *F. Józwiak - Witold*

Wiceprezes Rady Ministrów: *Al. Zawadzki*

Wiceprezes Rady Ministrów: *A. Korzycki*

Minister: *W. Rzymowski*

~~Minister: *W. Baranowski*~~

Minister Obrony Narodowej: *M. Zymierski*
Marszałek Polski

Minister Spraw Zagranicznych: *Z. Modzelewski*

Minister Administracji Publicznej: *Wł. Wołski*

Minister Bezpieczeństwa Publicznego: *St. Radkiewicz*

Minister Skarbu: *K. Dąbrowski*

Minister Sprawiedliwości: *H. Świętkowski*

Minister Oświaty: *St. Skrzyszewski*

Minister Przemysłu i Handlu: *H. Minc*

Minister Handlu Wewnętrznego: *T. Dietrich*

Minister Handlu Zagranicznego: *T. Gede*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *J. Dąb - Kociol*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *K. Rusiaek*

Minister Kultury i Sztuki: *S. Dybowski*

Minister Żeglugi: *A. Rapacki*

Minister Leśnictwa: *B. Podedworny*

Minister Komunikacji: *J. Rabański*

Minister Poczty i Telegrafów: *W. Szymanowski*

Minister Zdrowia: *T. Michejda*

Minister Odbudowy: *M. Kaczorowski*